

Súd: Krajský súd Nitra
Spisová značka: 12Co/28/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4317210431
Dátum vydania rozhodnutia: 27. 02. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Soňa Zmeková
ECLI: ECLI:SK:KSNR:2024:4317210431.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Nitre v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Sone Zmekovej a sudkýň JUDr. Renáty Pátrovičovej a JUDr. Denisy Šaligovej v spore žalobcu: neznámy dedič A. B., nar. XX.XX.XXXX, zastúpený Slovenským pozemkovým fondom so sídlom Búdková 36, 817 15 Bratislava, IČO: 17 335 345, proti žalovaným: 1/ A. C., nar. XX.XX.XXXX, bytom D. E. XXXX/X, XXX XX F., a 2/ G. H., nar. XX.XX.XXXX, bytom XXX XX D. XX, zastúpeným JUDr. Jánom Kuriačkom, advokátom so sídlom Bernolákova 2, 934 01 Levice, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Levice č. k. 7C/45/2017-312 zo dňa 12.10.2022 takto

rozhodol:

Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie potvrdzuje.

Žalovaným 1/, 2/ nepriznáva nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

1. Súd prvej inštancie napadnutým rozsudkom žalobu žalobcu zamietol a zároveň rozhodol o trovách konania tak, že žalovaným 1/, 2/ nárok na ich náhradu nepriznal. V odôvodnení rozsudku súd uviedol, že žalobca zastúpený Slovenským pozemkovým fondom (ďalej aj „SPF“) sa žalobou domáhal určenia, že nehnuteľnosti v katastrálnom území A. vedené ako CKN parc. č. XXX/XXX orná pôda vo výmere 160.000 m² na liste vlastníctva (LV) č. XXXX, EKN parc. č. XXX/X orná pôda vo výmere 165.136 m², EKN parc. č. XXX ostatná plocha vo výmere 4776 m² a EKN parc. č. XXX ostatná plocha vo výmere 1 2457 m², všetky zapísané na LV č. XXX, sú vo vlastníctve I. A. B. v I/II-ine. Zastupovanie žalobcu odôvodnil tým, že je nezisteným vlastníkom a aj jeho právni nástupcovia sú neznámi, pričom z archívnych dokumentov vyplýva, že uvedená osoba „je nezvestná“, resp. „bola v roku 1944 deportovaná aj s celou rodinou a doposiaľ sa nevrátila“. Nezvestnosť A. B. a jeho právnych nástupcov potvrdzuje aj skutočnosť vykonania prídelového konania v rokoch 1966 - 1977 na ponechanú (nekonfiškovanú) výmeru 50 ha a aj to, že sa nenachádzajú v Registri obyvateľov SR. Žalobca sa môže domôcť obnovenia svojich vlastníckych práv k žalovaným a neoprávnene vydržaným nehnuteľnostiam iba prostredníctvom súdneho konania o určenie vlastníckeho práva k týmto nehnuteľnostiam, keďže o vlastníctvo prišiel z dôvodu spisovania Notárskej zápisnice osvedčenia vyhlásenia o vydržaní vlastníckeho práva N 92/2015, NZ 23699/2015 zo dňa 06.07.2015 na Notárskom úrade JUDr. Jany Kuchárikovej v Šahách (ďalej len „notárska zápisnica“) k nehnuteľnostiam v k.ú. A., a to EKN parc. č. XXX/X orná pôda vo výmere 32.5136 m², EKN parc. č. XXX ostatná plocha vo výmere 4776 m², EKN parc. č. XXX ostatná plocha vo výmere 1.2457 m² v celosti, ktorá osvedčuje, že žalovaná 1/ je z titulu vydržania vlastníčkou uvedených nehnuteľností. Rozhodujúcou skutočnosťou pre vydržanie má byť podľa citovanej notárskej zápisnice odkúpenie nehnuteľností E. J., nar. XX.XX.XXXX, bytom A. XX, v roku 1943 od ich pôvodného vlastníka K. A. B. a túto skutočnosť dokladovali písomné vyhlásenia 3 osôb (E. J., nar. XXXX, L. K., nar. XXXX, a E. M., nar. XXXX) o tom, že k takejto kúpe došlo v roku 1943 a že E. J. tieto pozemky užíval do roku 1948. Žalovaná 1/ podľa tvrdení z notárskej zápisnice tiež predložila vlastnoručný závet E. J. z roku 1999, ktorým jej odkázal

svoj majetok, a to pozemky o rozlohe 32,5 ha ako svojej krstnej dcére, pričom od smrti E. J. v roku 2003 sa považuje za dobromyseľnú vlastníčku nehnuteľností. Námietky k vydržaniu nemala ani obec A.. SPF ďalej konštatoval, že žalovaná 1/ odpredala kúpnu zmluvou zo dňa 29.03.2017 žalovanému 2/ nehnuteľnosť CKN parc. č. XXX/XXX o výmere 160.000 m², orná pôda, ktorá vznikla odčlenením z pôvodne vydržanej EKN parc. č. XXX/X vo výmere 325.136 m² na základe geometrického plánu č. 093/2016 zo dňa 31.10.2016. Výmera pôvodnej EKN parc. č. XXX/X sa v dôsledku rozdelenia s následným odpredajom zmenšila na súčasnú výmeru 165.136 m².

2. Žalovaní vo vyjadrení k žalobe namietali, že v žalobe absentujú základné náležitosti, pretože žalobca nie je označený ani adresou pobytu alebo trvalého pobytu, ani dátumom narodenia a ani iným identifikačným údajom. Žalobca nemá spôsobilosť na práva a povinnosti, pretože je bez akýchkoľvek pochybností nežijúci. Poukázali na ustanovenie § 61, § 62, § 133 ods. 1 CSP. Žalobca odvodil svoju aktívnu legitimitáciu z § 16 ods. 1 písm. b) a ods. 2 zákona č. 180/1995 Z. z. a § 34 ods. 14 zákona č. 330/1991 Zb. Fond je však priamo zo zákona oprávnený rozhodovať o užívaní pozemku patriaceho neznámym vlastníkom, aj to len do doby, pokiaľ si vlastník uplatní svoje práva k tomuto pozemku. Namietali, že SPF nemôže byť aktívne legitimovaný tam, kde mu to zákon nepriznáva, t. j. aj v žalobe o určenie vlastníctva, resp. o určenie, čo patrí do dedičstva. Vzhľadom na to žiadali konanie zastaviť podľa § 62 CSP.

3. Žalobca v následnom vyjadrení uviedol, že žalobca A. B., ktorý je nezisteným, resp. neznámym vlastníkom, má postavenie osobitného subjektu právnych vzťahov podľa osobitných zákonov, ktoré mu priznávajú tak hmotnoprávne ako aj procesné práva a povinnosti a súčasne ustanovujú osoby oprávnené za tento osobitný subjekt konať. Ide o zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku, zákon č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách a zákon č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom, ktoré majú vo vzťahu k zákonu č. 160/2015 Z. z. Civilnému sporovému poriadku, vrátane jeho ustanovení vymedzujúcich okruh účastníkov občianskoprávných vzťahov a týmto účastníkom priznanú spôsobilosť na práva a povinnosti a spôsobilosť na právne úkony. Slovenskému pozemkovému fondu ako osobe oprávnenej zo zákona nakladať s pozemkami neznámych vlastníkov boli priznané osobitnými právnymi predpismi rozsiahle oprávnenia vo vzťahu k pozemkom s neznámym, resp. nezisteným vlastníkom a k možnosti realizácie jeho vlastníckeho práva. Cieľom zavedenia špecifického subjektu - nezisteného, resp. neznámeho vlastníka uvedenými zákonmi bolo napomôcť pri evidencii a usporiadaní vlastníckych vzťahov a to aj v súdnych konaniach, pričom nakladanie s pozemkami nezistených vlastníkov a zastupovanie nezistených vlastníkov pred súdmi a inými orgánmi zveril zákon výslovne SPF a Lesom SR, š. p. Z ustanovenia § 61 CSP je zrejmé, že zákon (nielen CSP) môže priznať spôsobilosť byť účastníkom konania aj subjektom, ktoré podľa hmotného práva nie sú spôsobilé mať práva a povinnosti. V týchto prípadoch je spôsobilosť byť účastníkom konania daná subjektu bez hmotnoprávnej subjektivity preto, aby bolo možné uskutočniť proces a zabezpečiť tým spravodlivú ochranu práv a oprávnených záujmov účastníkov. Medzi takéto subjekty patrí aj neznámy, resp. nezistený vlastník, ktorému ako špecifickému subjektu procesnú spôsobilosť, ale aj hmotnoprávnu spôsobilosť (napríklad pri uzatváraní kúpnych zmlúv, nájomných zmlúv a pod.) priznáva zákon, konkrétne citované špeciálne právne predpisy, ktoré majú prednosť pred všeobecnými právnymi predpismi. Žalobca spadá pod definíciu neznámeho vlastníka vymedzenú osobitnými zákonmi, vykladanú v súlade s účelom týchto zákonov a verejným záujmom, preto je SPF oprávnený v konaní pred súdom zastupovať neznámych vlastníkov, a to aj v prípade spornosti vlastníckeho práva, a teda je oprávnený zastupovať žalobcu. Osobitné právne predpisy priznávajú neznámemu vlastníkovi spôsobilosť byť účastníkom súdneho konania. V zmysle uvedeného SPF ako zákonný zástupca neznámych, resp. nezistených vlastníkov, vykonávajúci ich práva vo verejnom záujme, bol oprávnený a povinný konať za žalobcu A. B. spôsobom a v rozsahu, ktoré sú vymedzené osobitnými predpismi, teda v rozsahu vymedzenom zákonmi a vo verejnom záujme. Takýto postup, vzhľadom na rozsah neusporiadaného vlastníctva by ani nebol možný. Obmedzujúci výklad pojmu „neznámy vlastník“ len na osoby žijúce, identifikované menom a priezviskom, avšak neidentifikované ďalšími identifikačnými údajmi by neumožňoval SPF konať za neznámych vlastníkov v prevažnej časti nakladania s pozemkami neznámych vlastníkov.

4. Žalovaní 1/, 2/ v následnom vyjadrení uviedli, že SPF označené predpisy nesúvisia s procesným postavením žalobcu a označenie žalobcu je v rozpore s § 133 ods. 1 CSP, lebo fyzická osoba sa v

žalobe označuje menom, priezviskom, adresou trvalého pobytu alebo pobytu, dátumom narodenia alebo iným identifikačným údajom, čo v žalobe chýba. Ak by zákonodarca chcel presunúť na SPF ako správcu majetku neznámych vlastníkov aj právomoc podávať v mene neznámych vlastníkov žaloby na súde, muselo by byť takéto procesné ustanovenie zakotvené priamo v CSP. Takéto ustanovenie tam nie je a to nasvedčuje tomu, že by bolo protiprávne a štát nemôže vziať na seba viacej práv, ako mu priznáva zákon; jedine dedičia žalobcu ako jediní majú právo domáhať sa určovacou žalobou, že do dedičstva po ich právnom predchodcovi patria sporné nehnuteľnosti. Navrhli teda konanie zastaviť pre nedostatok aktívnej legitimácie A. B..

5. Uznesením č. k. 7C/45/2017-153 zo dňa 16.10.2019 súd prvej inštancie konanie zastavil a žalovaným nárok na náhradu trov konania nepriznal. Krajský súd v Nitre uznesením sp. zn. 12Co/70/2020-240 zo dňa 04.11.2020 toto uznesenie následne zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Dňa 22.01.2021 zástupca žalobcu doručil súdu úpravu označenia žalobcu a úpravu žalobného petitu tak, že upravil doterajšie označenie žalobcu druhovým pomenovaním nasledovne: neznámy dedič A. B., nar. XX.XX.XXXX, zastúpený Slovenským pozemkovým fondom, so sídlom Búdkova 36, 817 15 Bratislava, IČO: 17 335 345, a súd uznesením č. k. 7C/45/2017-261 zo dňa 31.01.2022 pripustil zmenu žaloby v znení, že súd má určiť, že sporné nehnuteľnosti patria do dedičstva po A. B., nar. XX.XX.XXXX, v podiele 1/1. Zástupca žalobcu namietal dobromyseľnosť žalovanej 1/ ohľadne vydržania sporných pozemkov, pretože žalovaní nevyprodukovali žiadne dôkazy, ktoré by oslabili pozíciu žalobcu s tým, že by vlastníctvo žalovanej 1/ bolo reálne založené na dokonalom spôsobe vydržania vlastníckeho práva ako originálneho spôsobu nadobudnutia vlastníctva. U žalovanej 1/ absentuje prvok dobromyseľnosti, lebo v čase, keď sa dostavila pred notárku, mala vedieť a mohla vedieť, že sporné pozemky nevyužíva v dobrej viere ako vlastné. Právny zástupca žalovaných uviedol, že zostáva nezodpovedaná otázka, čo sa stane v prípade úspechu žalobcu, keďže by mal byť preukázaný naliehavý právny záujem na požadovanom určení a ak by súd rozhodol, že do dedičstva po A. B. predmetné pozemky patria, takýto rozsudok by nebol spôsobilý na zápis zmeny v katastri nehnuteľností. Žalovaní preto žiadali žalobu zamietnuť.

6. SPF uviedol, že ako zástupca nezistených vlastníkov je pripravený právnym nástupcom toho nezisteného vlastníka kedykoľvek buď vydať tú pôvodnú nehnuteľnosť alebo za tú pôvodnú nehnuteľnosť vyplatiť peniaze. Toto sa deje úplne pravidelne pri výstavbe líniových stavieb ako sú diaľnice, železnice, čiže pod takouto stavbou sa nachádzajú pozemky známych aj neznámych vlastníkov. Investor zmluvou vyplatí finančné prostriedky SPF, ktoré sa vedú na špeciálnom účte štátnej pokladnice. Pri novoobjavenom dedičstve, keď sa prihlásia právni nástupcovia nezisteného vlastníka, čo sa stáva, dokonca sa prihlásia zo zahraničia, z dôsledku aktívnej činnosti advokátskych kancelárií, ktorí vypátrajú tých právnych nástupcov. Toto je podobný prípad a pri určovacích žalobách podobne ako aj pri duplicitných vlastníctvach je naliehavý právny záujem vždy. Zatiaľ neznámy právny nástupca nezvestného alebo zosnulého A. B. vždy zostane vlastníkom a SPF bude iba správca a vždy na požiadanie buď vydá pôvodnú nehnuteľnosť, ako sa to deje v reštitučných konaniach, alebo vydá finančnú hodnotu za tú nehnuteľnosť, prípadne pozemky nezistených vlastníkov môže dať do nájmu. Žalovaní k tomu uviedli, že A. B. bol identifikovaný dátumom narodenia a dátum jeho smrti nie je známy, pričom je len právo jeho dedičov rozhodovať sa, čo s tým majetkom spravia, a len títo dedičia sú oprávnení chcieť či nechcieť tento majetok prejednať; štát ich nemôže suplovať. Navrhovaný rozsudok nie je spôsobilý zmeniť zápis v katastri, preto naliehavosť právneho záujmu nie je a tú môžu mať len dedičia A. B..

7. Zástupca žalobcu uviedol, že špeciálne zákony upravujú presnú definíciu nezisteného vlastníka, ktorým je osoba, u ktorej chýbajú identifikátory ako je dátum narodenia, bydlisko, resp. kde sa tá osoba zdržiava a dátum úmrtia. A. B. by dnes mal viac ako 120 rokov, ale nikde nie je údaj o tom, či a kedy zomrel. SPF ako správca majetku nezisteného vlastníka sa neznámym dedičom snaží prinavrátiť vlastníctvo, keď bude toto dedičstvo prejednané príslušným spôsobom. Zatiaľ dedičia nikde nefigurujú a súd musí posúdiť, či žalovaná 1/ nadobudla vlastníctvo právne korektne. Poukázal na predložené dokumenty počnúc konfiškačným rozhodnutím, následne výmerom a spochybnením zmluvy s p. J.. Zástupca žalobcu žiadal žalobe vyhovieť v celom rozsahu, keďže žalovaní nenavrhli ani jeden vecný dôkaz k vlastníctvu. Nie je možné založiť vlastnícke právo na právnom úkone, ktorý je buď protiprávny alebo minimálne dubiózny.

8. Súd prvej inštancie po vykonanom dokazovaní mal za preukázané, že na liste vlastníctva č. XXX pre katastrálne územie A. je žalovaná 1/ evidovaná ako vlastníčka nehnuteľností - pozemok parcely registra „E“, evidovanej na katastrálnej mape ako parcela č. XXX/X - orná pôda o výmere 165136 m², parcela č. XXX - ostatné plochy o výmere 4776 m² a parcela č. XXX - ostatné plochy o výmere 12457 m². Súd sa oboznámil s Notárskou zápisnicou obsahujúcou osvedčenie vyhlásenia o vydržaní vlastníckeho práva pod sp. zn. N 92/2015, NZ 23699/2015 zo dňa 06.07.2015, napísanou na Notárskom úrade JUDr. Jany Kuchárikovej v Šahách (ďalej len „notárska zápisnica“) k nehnuteľnostiam v k.ú. A., a to EKN parc. č. XXX/X orná pôda vo výmere 325136 m², EKN parc. č. XXX ostatná plocha vo výmere 4776 m², EKN parc. č. XXX ostatná plocha vo výmere 12457 m² v celosti, a žalovaná 1/ je z titulu vydržania vlastníčkou uvedených nehnuteľností. Nebolo sporné, že žalovaná 1/ odpredala kúpnu zmluvou zo dňa 29.03.2017 žalovanému 2/ nehnuteľnosť CKN parc. č. XXX/XXX, vo výmere 160.000 m², orná pôda, ktorá vznikla odčlenením z pôvodne vydržanej EKN parc. č. XXX/X vo výmere 325.136 m² na základe geometrického plánu č. 093/2016 zo dňa 31.10.2016. Výmera pôvodnej EKN parc. č. XXX/X sa v dôsledku geometrického rozdelenia s následným odpredajom zmenšila na súčasnú výmeru 165.136 m² (LV č. XXX a LV č. XXXX). Na LV č. XXXX pre katastrálne územie A. je žalovaný 2/ evidovaný ako vlastníčka nehnuteľností - pozemok parcely registra „C“ evidovanej na katastrálnej mape ako parcela č. XXX/XXX - orná pôda o výmere 160.000 m². Podľa identifikácie parciel z 23.03.2017 žalované nehnuteľnosti boli vytvorené z pôvodných pozemnoknižných parciel č. 36/a.1 a 36/a.2 vedených v pozemkovoknižnej vložke č. XX, patriacich A. B. podľa zápisu pod B. 13 titulom dedenia a delby na základe uznesenia Okr. súdu v Želiezovciach zo dňa 09.05.1935. Posledným pozemnoknižným vlastníkom nehnuteľností pred 01.11.1938 (pred pripojením dotknutého územia k Maďarsku) bol A. B.. Vlastnícke prevody po uvedenom dátume sa považujú za neplatné s odkazom na § 1 nariadenia SNR č. 52/1945, ktorým sa zrušujú nadobudnutia nehnuteľností, spadajúcich pod československú pozemkovú reformu, ktoré sa uskutočnili na území dočasne okupovanom maďarským štátom. Z Odpovede stanice NB Tek. Šarluhy zo dňa 16.08.1946, žiadostí opatrovníka N. O., žiadostí I. B. doručenej Pracovnej skupine pre pozemkovú reformu v Leviciach 24.04.1947 vyplýva, že osoba menom A. B. „je nezvestná“, resp. „bola v roku 1944 deportovaná aj s celou rodinou a doposiaľ sa nevrátila“.

9. V odôvodnení svojho rozhodnutia súd poukázal na ustanovenie § 137 písm. c) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo najmä o určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem; naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu. Pri určovacej žalobe podľa § 137 písm. c) CSP znie žalobný návrh na určenie, či tu právo je (pozitívna určovacia žaloba) alebo či tu právo nie je (negatívna určovacia žaloba). Všeobecným predpokladom, aby súd žalobe vyhovel, je právny záujem žalobcu, teda záujem na tom, aby bol vyhovujúci rozsudok pre neho po právnej stránke významný, čiže užitočný (aby mal zmysel). Určovacia žaloba podľa § 137 písm. c) CSP je svojou povahou žalobou preventívnou, ktorej účelom je predísť stavu právnej neistoty ohľadne určitého práva alebo jeho výkonu a jej význam je rýdzo praktický - nastoliť istotu v ohrozených právnych vzťahoch. Žalobca musí preukázať naliehavý právny záujem na požadovanom určení. Žaloba na začatie konania s petitom určovacím je prostriedkom procesnej prevencie a možno ju podať predovšetkým tam, kde do oprávnených práv a záujmov ešte nebolo zasiahnuté a kde sa podaním žaloby predídete zásahu alebo sa vytvorí základ pre usporiadanie právneho vzťahu medzi stranami sporu. Právny záujem je naliehavý, ak žalobca nemá možnosť domáhať sa ochrany svojich práv a oprávnených záujmov iným procesným prostriedkom a existujúca spornosť z právneho vzťahu môže byť odstránená len podaním žaloby s petitom určovacím. Úspešne môže podať žalobu určovaciu len ten, kto má na požadovanom určení naliehavý právny záujem, ktorý tu nahrádza vecnú legitímáciu účastníka. Podmienkou je, aby žalobca mal naliehavý právny záujem na požadovanom určení proti označenému žalovanému, ak sa žalobou vytvorí pevný základ pre právne vzťahy strán sporu a tým sa potom zabráni prípadným ďalším žalobám. Záver súdu o existencii či neexistencii naliehavého právneho záujmu žalobcu predpokladá posúdenie, či určovacia žaloba je procesne prípustným nástrojom ochrany jeho práva a či snáď spornosť neodstraňuje a len zbytočne vyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať iné konanie. Nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení je dôvodom k zamietnutiu žaloby bez toho, aby sa súd zaoberal vecou v jej merite, teda z hľadiska opodstatnenosti uplatneného nároku žalobcu. Povinnosť preukázať naliehavý právny záujem zaťažuje žalobcu, ktorý musí poukázať na určité skutkové okolnosti týkajúce sa sporu medzi účastníkmi, a zároveň objasniť, prečo práve podaná určovacia žaloba je procesne vhodným (teda účinným) nástrojom, ktorý tento spor vyrieši (rozsudok NS SR sp. zn. 5Cdo 31/2011 zo dňa 06. 12. 2012).

10. Ďalej súd prvej inštancie v odôvodnení rozsudku uviedol, že v prípade žaloby o určenie, že vec patrí do dedičstva, resp. že určitá osoba bola ku dňu smrti vlastníkom určitej veci, má na podanej žalobe naliehavý právny záujem právny nástupca pôvodného (domnelého) vlastníka. Pri skúmaní existencie naliehavého právneho záujmu ide o posúdenie, či podaná žaloba je vhodný (účinný a správne zvolený) procesný nástroj ochrany práva žalobcu, či sa ňou môže dosiahnuť odstránenie spornosti práva, a či snáď len zbytočne nevyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať iné (ďalšie) súdne konanie alebo konania. Naliehavý právny záujem je spravidla daný v prípade, ak by bez tohto určenia bolo právo žalobcu ohrozené alebo ak by sa bez tohto určenia stalo jeho právne postavenie neistým (R 17/1972). Za nedovolenú možno považovať určovaciu žalobu, pokiaľ neslúži potrebám praktického života, ale len k zbytočnému rozmnožovaniu sporov; ak však určovacia žaloba vytvára pevný právny základ pre právny vzťah účastníkov sporu, je prípustná aj napriek tomu, že je možná (prípadne) i iná žaloba (rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, Zo súdnej praxe č. 40/1996). Procesná povinnosť preukázať, že v čase rozhodovania súdu je naliehavý právny záujem na určení právneho vzťahu alebo práva, zaťažuje toho, kto sa tohto určenia domáha (žalobcu). Žalobca musí na jednej strane poukázať na určité skutkové okolnosti prejednávanej veci vedúce k sporu medzi účastníkmi a k potrebe určiť súdom, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, a na druhej strane vysvetliť, že práve podaná žaloba je procesne vhodným nástrojom, ktorý tento spor rieši (odstraňuje neistotu vzťahu účastníkov konania alebo vytvára pevný základ pre jeho usporiadanie).

11. V predmetnom konaní sa súd v prvom rade zaoberal tým, či boli splnené procesné podmienky určovacej žaloby podľa § 137 písm. c) CSP, pričom dospel k záveru, že zástupca žalobcu nepreukázal naliehavý právny záujem na takomto určení, lebo rozhodnutie súdu by nemohlo byť podkladom na následné prejednanie dedičstva po A. B. z dôvodu nepreukázania jeho smrti, čo je základným predpokladom začatia dedičského konania. V konaní o určenie, že veci patrí do dedičstva, ide o posúdenie, či poručiteľ bol v čase smrti vlastníkom tejto veci (R 32/2011), čo v danom konaní neprichádza do úvahy, pretože smrť domnelého poručiteľa nebola preukázaná žiadnym listinným dokumentom alebo zápisom vo verejnej listine, pričom údaj o úmrtí fyzickej osoby je pre súd záväzný iba v prípade vydania úmrtného listu vydaného podľa príslušných ustanovení zákona č. 154/1994 Z. z. o matrikách, prípadne vydania právoplatného rozhodnutia súdom v konaní o vyhlásení za mŕtveho podľa § 220 a nasl. zákona č. 161/2015 Z. z. Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“), kde by bol uvedený deň predpokladanej smrti, prípadne deň, ktorý fyzická osoba pravdepodobne neprežila (§ 228 ods. 2 CMP). Záujmom a úmyslom zákonodarcu pri zavedení inštitútu neznámeho (nezisteného) vlastníka bolo spriechodnenie procesu usporiadania vlastníckych vzťahov k pozemkom a k obnovenia hodnoverného spôsobu evidencie práv k nehnuteľnostiam, ktorý sa vytratil v súvislosti s opustením intabulačného princípu a stratou niekdajšieho významu pozemkovej knihy krátko po II. svetovej vojne. Potreba zavedenia osobitného subjektu neznámych, resp. nezistených vlastníkov vyplynula z potreby v procese usporiadania pozemkového vlastníctva zaviesť čo najefektívnejšie postupy a pravidlá pri usporiadaní pozemkového vlastníctva s ohľadom na poskytnutie rovnakej ochrany vlastníckeho práva všetkým vlastníkom a zákonmi zavedený subjekt neznámych, resp. nezistených vlastníkov bol následne využívaný v ďalších súvisiacich právnych predpisoch za účelom zefektívnenia riešenia vlastníckych vzťahov k pozemkom, resp. nakladania s pozemkami. Cieľom zavedenia špecifického subjektu - nezisteného, resp. neznámeho vlastníka bolo napomôcť pri evidencii a usporiadaní vlastníckych vzťahov, a to aj v súdnych konaniach, pričom nakladanie s pozemkami nezistených vlastníkov a zastupovanie nezistených vlastníkov pred súdmi a inými orgánmi zveril zákon výslovne SPF a Lesom SR, š.p. Týmto špeciálnymi predpismi je zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov nezistených vlastníkov, a to aj v konaniach pred súdom, aby sa mohol uskutočniť proces, ktorý sa priamo týka práv a oprávnených záujmov neznámych vlastníkov (aby táto osobitná skupina osôb neutrpela ujmu na svojich právach). SPF pri vykonávaní činností zverených mu osobitnými predpismi vždy postupuje vo verejnom záujme a ustanovenia vymedzujúce rozsah jeho oprávnenia konať v prípade pozemkov s neznámym vlastníkom je potrebné vykladať s prihliadnutím na verejný záujem, ktorým je nepochybne spravodlivé usporiadanie pozemkového vlastníctva a poskytnutie rovnakej ochrany vlastníckeho práva všetkým vlastníkom pozemkov.

12. Potreba zavedenia tohto inštitútu vyplynula najmä zo skutočnosti, že v evidencii vlastníctva nehnuteľností je zapísaných tisíce fyzických osôb, o ktorých možno s istotou tvrdiť, že už nežijú, resp. nie je známe a zistiteľné miesto ich trvalého pobytu, čo spôsobuje problémy pri nakladaní s takýmito nehnuteľnosťami. Zákonodarca preto vytvoril značne neštandardný subjekt neznámeho, resp. nezisteného vlastníka, aby takýto subjekt, zo zákona zastúpený Slovenským pozemkovým fondom,

mohol byť sporovou stranou v sporoch vyplývajúcich z vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam (napr. spory o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva, keď vlastnícke právo patrí neznámemu, resp. nezistenému vlastníkovi). Tento inštitút je opodstatnený, ak je v evidencii nehnuteľností zapísaný neznámy, resp. nezistený vlastník a je potrebné usporiadať vlastnícke vzťahy k predmetným nehnuteľnostiam. V danej veci je situácia presne opačná, lebo v evidencii nehnuteľností sú ako vlastníci sporných nehnuteľností zapísaní známi žalovaní a žalobou sa má dosiahnuť určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po A. B. za situácie absencie vedomosti jeho dátumu úmrtia. Zároveň v konaní ide o určenie, že veci patrí do dedičstva po ňom, teda že bol v čase smrti vlastníkom. Podľa názoru súdu by nemohlo po danom určení nasledovať ani dedičské konanie. Preto určovací žaloba nie je procesne vhodným nástrojom, ktorý tento spor vyrieši. Je neakceptovateľná argumentácia zástupcu žalobcu, že SPF je pripravený právnym nástupcom nezisteného vlastníka nehnuteľnosti kedykoľvek buď vydať alebo vyplatiť peniaze, keďže ani jedna z týchto alternatív by po vyhovení žalobe neprichádzala do úvahy; bez nadväzujúceho dedičského konania by sa totiž nemenil ani právny stav ohľadom vlastníctva zapísaný v katastri nehnuteľností. Nie je tu žiaden verejný záujem na tom, aby SPF ako subjekt verejného práva zriadený štátom spochybňoval vlastnícke právo žalovaných, ktorí sú zapísaní v evidencii nehnuteľností a žalobou sa domáhal určenia, že vec patrí do dedičstva po poručiteľovi v prospech žalobcu (teda jeho neznámych dedičoch), o ktorých je dôvodná pochybnosť, či vôbec existujú, a teda vzniká zásadná otázka, aký je skutočný úmysel a záujem SPF v tejto veci. Základným atribútom určovacej žaloby je odstránenie stavu právnej neistoty a vyriešenie právneho postavenia dotknutých strán, ale vyhovením žalobe by sa nedosiahlo vyriešenie právneho postavenia strán, keďže smrť A. B. nebola preukázaná a dedičské konanie by následne nemohlo prebiehať.

13. Podľa názoru súdu nie sú známe žiadne skutkové okolnosti preukazujúce, že medzi právnym nástupcom A. B. a žalovanými vznikol spor o vlastnícke právo, ktorý by mal riešiť súd. Zákonný zástupca žalobcu neodôvodnil v zmenenej žalobe, akými skutočnosťami bola vyvolaná potreba podať žalobu o určenie, že špecifikované nehnuteľnosti patria do dedičstva po A. B. a akým spôsobom sa zmena vlastníckeho práva z nezistených vlastníkov na žalovaných dotkla verejného záujmu, ktorý SPF ako zástupca nezistených vlastníkov musí v konaní pred súdom hájiť, keďže spor v mene nezistených vlastníkov vyvolal štátom určený zástupca. Ak nebol preukázaný spor medzi dotknutými vlastníkmi nehnuteľností a žalovanými a zákonný zástupca žalobcu nezdôvodnil existenciu verejného záujmu na takejto určovacej žalobe, súd dospel s poukazom na vyššie uvedené dôvody k názoru o neprípustnosti žaloby podľa § 137 písm. c) CSP pre nedostatok naliehavého právneho záujmu na takejto určovacej žalobe, a preto žalobu zamietol. V prípade objavenia sa nástupcu pozemkovoknižného vlastníka menom A. B., vzhľadom na nepremlčateľnosť vlastníckeho práva má kedykoľvek možnosť domáhať sa ochrany vlastníckeho práva svojho právneho predchodcu a podať určovaciu žalobu, že sporné nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiteľovi. Súd preto nevidí žiaden rozumný dôvod na to, aby SPF umelo vyvolával spor a „bojoval“ za subjekt, o ktorom nevedno, či existuje a ktorý sa sám ničoho nedomáha.

14. V konaní boli úspešní žalovaní 1/, 2/, ktorým vznikol im nárok na náhradu trov konania v zmysle § 256 ods. 1 CSP, ale súd aplikoval ustanovenie § 257 CSP pre výnimočnosť prípadu a aj so zreteľom na špecifickú právnú úpravu, v ktorej je možné vidieť dôvody osobitného zreteľa. Žalobca nemá známy pobyt, v konaní je označený druhovým pomenovaním, a tak ho nemožno zaviazat' na plnenie vo vzťahu k trovám konania, pretože rozhodnutie by bolo nevykonateľné. SPF v konaní vystupuje iba ako zástupca neznámych vlastníkov, a teda nemôže byť zaviazaný na plnenie trov konania žalovaným. Vzhľadom na to súd rozhodol tak, že žalovaným 1/, 2/ nárok na náhradu trov konania nepriznal.

15. Proti tomuto rozsudku podal žalobca zastúpený Slovenským pozemkovým fondom v zákonnej lehote odvolanie, v ktorom žiadal napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie. Odvolanie oprel o ustanovenie § 365 ods. 1 písm. f), h) CSP tak, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a jeho rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Uviedol, že súd zamietol primárne žalobu z titulu nepreukázania naliehavého právneho záujmu žalobcom. Slovenskému pozemkovému fondu však bola zákonom uložená povinnosť zastupovať záujmy nezistených vlastníkov v konaní pred súdom, čo nie je možné napadnutým rozsudkom tunajšieho súdu zredukovať len na prípady pasívnej legítimácie nezistených vlastníkov. Zavedený inštitút SPF ako opatrovníka „sui generis“ zakladá SPF spravovať a nakladať pozemkami vo vlastníctve Slovenskej republiky a nezistených vlastníkov, resp. neznámych právnych nástupcov takýchto vlastníkov vo všetkých súdnych konaniach a zabezpečovať tak ich efektívnu správu majetku vrátane podávania žalôb na určenie vlastníckeho práva, resp. že vec patrí do dedičstva. Zužujúci

výklad „naliehavého právneho záujmu“ prvostupňovým súdom by takýmto spôsobom nikdy nepripustil možnosť podania akejkoľvek žaloby Slovenským pozemkovým fondom namiesto nezistených vlastníkov s úvahou, že „ak sa právny nástupca nezisteného vlastníka objaví, nech sa domáha určenia vlastníckeho práva sám...“. Subjekt neznámych, resp. nezistených vlastníkov bol zavedený do právneho poriadku SR osobitnými zákonmi, upravujúcimi vlastnícke vzťahy k pôde a usporiadanie pozemkového vlastníctva, a to: - zákonom č. 229/1991 Zb., zákonom č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov a zákonom č. 180/1995 Z. z., ktoré majú povahu lex specialis. Poukázal aj na dôvodovú správu k zákonu č. 330/1991 Zb., podľa ktorej: „Vlastnícke práva štátu bude v konaní zastupovať Slovenský pozemkový fond, ktorý bude zároveň vystupovať (§ 17) v podstate aj ako opatrovník neznámych vlastníkov, aby títo na jednej strane neboli ukrátení na svojich právach a na druhej strane svojou neprítomnosťou neblokovali usporiadanie majetkových práv iných účastníkov. Nositelia verejných záujmov nevystupujú v konaní v pozícii účastníkov, ale v partnerskom vzťahu s pozemkovým úradom (§ 5 ods. 2). ... Vážnym problémom pozemkového vlastníctva na Slovensku sú tzv. nedoložené právne vzťahy, kde postavenie fondu umožní na jednej strane ochranu záujmov neznámych vlastníkov a na druhej strane tým umožní usporiadanie pozemkového vlastníctva v jeho skutkovom i právnom stave.“. Obdobný obsah má aj dôvodová správa k zákonu č. 180/1995 Z. z. Potreba zavedenia osobitného subjektu neznámych, resp. nezistených vlastníkov vyplynula z potreby v procese usporiadania pozemkového vlastníctva zaviesť čo najefektívnejšie postupy a pravidlá pri usporiadaní pozemkového vlastníctva s ohľadom na poskytnutie rovnakej ochrany vlastníckeho práva všetkým vlastníkom a vyššie uvedenými zákonmi zavedený subjekt neznámych, resp. nezistených vlastníkov bol následne využívaný (v rozličných slovných tvaroch a modifikáciách) v ďalších súvisiacich právnych predpisoch za účelom zefektívnenia riešenia vlastníckych vzťahov k pozemkom, resp. nakladania s pozemkami v prípade pozemkov, ktorých vlastníctvo nebolo a nie je evidované podľa predpisov o katastri nehnuteľností. Napadnutý rozsudok by reštriktívne zužoval zákonné povinnosti nielen SPF, ale aj ostatným správcom ako napr. Lesy SR, š. p., a vodohospodárske podniky. V ďalšom texte odvolania poukázal aj na ďalšie právne predpisy predpisy s výňatkami z nich (zákon č. 64/1997 Z. z. o užívaní pozemkov v zriadených záhradkových osadách a vyporiadaní vlastníctva k nim, zákon č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon č. 97/2013 Z. z. o pozemkových spoločenstvách v znení zákona č. 34/2014 Z. z., zákon č. 282/2015 Z. z. o vyvlastňovaní pozemkov a stavieb a o nútenom obmedzení vlastníckeho práva k nim a o zmene a doplnení niektorých zákonov - vyhláška Úradu geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky č. 157/1996 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon Národnej rady Slovenskej republiky o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom a aj vyhláška Ministerstva lesného a vodného hospodárstva Slovenskej republiky č. 57/1992 Zb., v znení Vyhlášky Ministerstva pôdohospodárstva SR č. 126/1994 Z. z.). V prípade žalobcu bolo podľa listinných dôkazov zistené, že meno a priezvisko je A. B., nar. XX.X.XXXX, ktorý „bol v roku 1944 deportovaný s celou rodinou a doposiaľ sa nevrátil.“ Bližšie identifikačné údaje o trvalom pobyte a ani o úmrtí žalobcu neboli zistené. Aj Najvyšší súd SR konal s neznámymi vlastníkmi v žalobe označenými len menom a priezviskom bez toho, aby zisťoval, či títo nezistení vlastníci pozemkov v čase konania boli nažive alebo nie. SPF uvádza, že nakladanie s pozemkami nezistených vlastníkov a zastupovanie nezistených vlastníkov pred súdmi a inými orgánmi zveril zákon výslovne SPF a Lesom SR, š. p., (sp. zn. 1Cdo/148/2017, 2Cdo/150/2016). Týmto je zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov nezistených vlastníkov, a to aj v konaniach pred súdom, aby sa mohol uskutočniť proces, ktorý sa priamo týka práv a oprávnených záujmov nezistených vlastníkov (aby táto osobitná skupina osôb neutrpela ujmu na svojich právach). Žalobcom tvrdené skutočnosti a na ich preukázanie predloženými listinnými dôkazmi preukazuje vlastníctvo A. B., ktorý požíva zákonom vymedzený status nezisteného vlastníka zastúpeného z toho istého zákona Slovenským pozemkovým fondom, pričom žalovaní predložené dôkazy nespochybnili a svoje vlastníctvo odvodzujú len a len výlučne z titulu vydržania. Jediné z čoho žalovaná 1/ odvodzuje svoje vlastnícke právo, je dobromyseľné vydržanie vlastníckeho práva. Dobromyseľnosť je však v tomto prípade eo ipso spochybnená vágnymi tvrdeniami žalovanej 1/ oproti žalobcom predloženým písomným dôkazom založeným v spise (zápisnica z 19.12.1945 o inventovaní majetku A. B., Rozhodnutie Konfiškačnej komisie v P. z 10.12.1946 žiadosť I. B., List pracovnej skupiny pre pozemkovú reformu v Leviciach z 12.8.1949), pričom neexistuje ani právne imperfektná zmluva, ktorou by v minulosti prešlo na žalovanú 1/. Žalovaná 1/, ktorá tvrdí, že nadobudla vlastnícke právo vydržaním, zaťažuje dôkazné bremeno, aby preukázala všetky podmienky vydržania v zmysle § 134

Občianskeho zákonníka, čo sa však nestalo. Na základe všetkých uvedených skutočností žiadame aby odvolací súd napadnuté rozhodnutie prvostupňového súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

16. Žalovaní 1/, 2/ vo vyjadrení k odvolaniu navrhli napadnutý rozsudok ako vecne správny potvrdiť. Uviedli, že súd odôvodnení rozsudku správne poukázal na to, že nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení právnej skutočnosti zo strany žalobcu je dôvodom zamietnutia žaloby bez toho, aby sa súd zaoberal vecou v jej merite, teda z hľadiska opodstatnenosti uplatneného nároku žalobcu. Povinnosť preukázať naliehavý právny záujem zaťažuje žalobcu, ktorý musí poukázať na určité skutkové okolnosti týkajúce sa sporu medzi účastníkmi a zároveň objasniť, prečo práve podaná určovací žaloba je procesne vhodným nástrojom, ktorý tento spor vyrieši. Za nedovolenú možno považovať žalobu, pokiaľ neslúži potrebám praktického života, ale len k zbytočnému rozmnožovaniu sporov. Prípadný rozsudok, vydania ktorého sa žalobca domáha, by nemohol byť základom pre žiadne iné konanie / dedičské /, resp. by neusporiadal vlastníctvo budúcich dedičov, ale len by dispozíciou predmetným majetkom zveril do správy žalobcu, kde na základe doterajších praktických skúseností s nakladaním majetkom štátu možno dôvodne pochybovať, že takého hospodárenie v budúcnosti by bolo zdrojom možných súdnych sporov ohľadne užívania a rozhodovania o tom, komu žalobca zverí uvedený majetok do správy. Zdôrazňujeme najmä to, že štát nemôže suplovať oprávnenia zákonných dedičov A. B., ktorý je známym vlastníkom a je len na ich vôli, či sa rozhodnú s týmto majetkom disponovať, prihlásiť ho do dedičského konania a rozhodnú sa, kto tento majetok zdedí. Nikto iný okrem nich túto právomoc nemá a nemôže byť jeho záujem nadradený záujmom oprávneného dediča. V ostatných skutočnostiach sa žalobca venuje najmä hmotnoprávnemu posudzovaniu nároku, čo však v danom konaní vzhľadom na procesnú prekážku nepreukázania naliehavého právneho záujmu nie je právne relevantné. Pridržiavame doterajších tvrdení, podľa nášho názoru prvostupňový súd dostatočne odôvodnil svoje rozhodnutie v súlade s doterajším skutkovým stavom a platnou zákonnou úpravou.

17. Zástupca žalobcu v následnom písomnom vyjadrení zotrval na podanom odvolaní a uviedol, že vyjadrenie žalovaných neobsahuje žiadne argumentačné ani dôkazové nóvum.

18. Krajský súd v Nitre ako odvolací súd (§ 34 CSP) viazaný rozsahom a dôvodmi odvolania (§ 379, § 380 CSP) ako aj skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie (§ 383 CSP), prejednal vec bez nariadenia pojednávania s verejným vyhlásením rozsudku (§ 385 ods. 1, § 378 ods. 1, § 177 ods. 2 písm. c/, § 219 ods. 3 CSP) a po prejednaní veci urobil záver, že rozsudok súdu prvej inštancie je vecne správny. Preto tento rozsudok podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil. Zároveň aplikoval ustanovenie § 387 ods. 2 CSP, podľa ktorého ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody. Odvolací súd v celom rozsahu stotožňujúc sa s odôvodnením rozsudku súdu prvej inštancie skonštatoval správnosť jeho výrokov a aj jeho odôvodnenia a na dôvažok dodáva nasledovné:

19. Podľa obsahu spisu sa konečnou žalobou žalobca ako neznámy dedič po neb. A. B., nar. XX.XX.XXXX, neznámeho dňa úmrtia, domáha určenia, že do dedičstva po neb. A. B. patria sporné nehnuteľnosti v kat. úz. A., na ktoré sú ako vlastníci v katastri nehnuteľností zapísaní žalovaní 1/, 2/. Slovenský pozemkový fond ako zástupca neznámeho vlastníka uviedol, že žalobcu zastupuje na základe § 16 ods. 1 písm. b/ a ods. 2 zákona č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 180/1995 Z. z.“) a § 34 ods. 14 zákona č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 330/1991 Zb.“). Žalovaní najskôr namietali procesnú subjektivitu žalobcu a navrhovali prebiehajúce konanie zastaviť. Súd prvej inštancie po zvážení argumentov strán sporu, ešte pred zmenou pôvodnej žaloby o určenie vlastníctva v prospech A. B., dospel k záveru o potrebe začaté konanie zastaviť, avšak na základe odvolania žalobcu v zastúpení Slovenského pozemkového fondu odvolací súd napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie s odkazom na ustanovenie § 61, § 62, § 161 ods. 1, 2 CSP, § 8 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka, § 34 ods. 3, 14 zákona č. 330/1991 Zb. zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie, ako to konštatoval aj súd prvej inštancie (bod 8. odôvodnenia) a § 16 ods. 1 písm. b) zákona č. 180/1995 Z. z.

20. Novým rozhodnutím súd prvej inštancie s ohľadom na zmenený žalobný petit žalobcu súd žalobu zamietol konštatujúc nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení v zmysle §

137 písm. c) CSP. V odôvodnení rozsudku súd dostatočne opísal zásady pre posúdenie, za ktorých má vo všeobecnosti žalobca naliehavý právny záujem na požadovanom určení (body 25., 26., 27. odôvodnenia). V bode 28. napadnutého rozsudku súd konštatoval, že v konaní ide o spor o určenie, že špecifikované nehnuteľnosti patria do dedičstva po A. B., nar. XX.XX.XXXX, a že predpokladom úspešnosti určovacej žaloby je, aby na požadovanom určení existoval naliehavý právny záujem, ktorý netreba preukazovať vtedy, ak vyplýva z osobitného predpisu. Súd dospel k záveru, že v prejednávanej veci zástupca žalobcu nepreukázal naliehavý právny záujem na takomto určení, keďže rozhodnutie súdu by nemohlo byť podkladom na následné prejednanie dedičstva po A. B., a to najmä z dôvodu nepreukázania jeho (dňa) smrti, čo je základným predpokladom začatia dedičského konania. Absencia dátumu úmrtia menovaného je dôkazom, že takáto žaloba nie je procesne vhodným nástrojom, ktorý tento spor rieši, lebo v konaní o určenie, že veci patrí do dedičstva, ide o posúdenie, či porúčiteľ bol v čase smrti vlastníkom tejto veci. Toto však v danom prípade neprichádza do úvahy, keďže smrť domnelého porúčiteľa nebola preukázaná žiadnym listinným dokumentom alebo zápisom vo verejnej listine, pričom údaj o úmrtí fyzickej osoby je pre súd záväzný iba v prípade vydania úmrtného listu vydaného podľa príslušných ustanovení zákona č. 154/1994 Z. z. o matrikách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o matrikách“) alebo v prípade vydania právoplatného rozhodnutia súdom v konaní o vyhlásení za mŕtveho podľa § 220 a nasl. CMP, kde by bol uvedený deň predpokladanej smrti, prípadne deň, ktorý fyzická osoba pravdepodobne neprežila (§ 228 ods. 2 CMP).

21. Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojich rozhodnutiach prijal stanovisko, že v konaniach, ktorými sa dedič domáha určenia, že tá - ktorá vec patrí do dedičstva po porúčiteľovi, ide o posúdenie, či porúčiteľ bol v čase smrti vlastníkom tejto veci. „Požadované určenie sa tu vzťahuje ku dňu smrti.“ Rozhodujúcim okamihom pre určenie naliehavého právneho záujmu je teda deň smrti porúčiteľa.“ (rozhodnutia NS SR sp. zn. 3Cdo/154/2010, 4Cdo/214/2021, 8Cdo/156/2018, NS ČR sp. zn. 11Cdo/1977/2001). Vo všeobecnosti ak žalobcovia nežijú, nie sú subjektom hmotného práva podľa § 7 ods. 1 Občianskeho zákonníka a ich smrťou spôsobilosť mať práva a povinnosti zanikla. Žalobu o určenie, že konkrétne nehnuteľnosti patria do dedičstva po nezistených vlastníkoch, môžu podať ako ich zástupcovia aj Slovenský pozemkový fond a Lesy Slovenskej republiky, ktorí sa v takomto prípade nepovažujú za zákonných zástupcov nezistených vlastníkov zapísaných na liste vlastníctva, ale sú zástupcami neznámych dedičov pôvodných nezistených vlastníkov (NS SR sp. zn. 8Cdo/31/2018). Ak bolo úmyslom zákonných zástupcov žalobcov poprieť tvrdenia žalovaného v notárskej zápisnici o vydržaní vlastníckeho práva k dotknutým nehnuteľnostiam, ktoré podľa názoru Slovenského pozemkového fondu a Lesov Slovenskej republiky nezískal žalovaný zákonným spôsobom, bolo možné nápravu dosiahnuť aj žalobou o negatívnom určení, ktorá je za určitých podmienok prípustná (NS SR sp. zn. 6Cdo/15/2017, uznesenie uverejnené v Zbierke stanovísk NS SR a rozhodnutí súdov SR pod č. 31/2019). Nezistení vlastníci pozemkov môžu byť účastníkmi súdnych konaní v zmysle § 16 ods. 2 zákona č. 180/1995 Z. z. a podľa § 16 ods. 2 zákona č. 180/1995 Z. z. v platnom znení ak je potrebné, SPF v konaní pred súdom alebo pred orgánmi verejnej správy zastupuje vlastníkov pozemkov uvedených v odseku 1 písm. b) a c). V ustanovení § 16 ods. 1 písm. b) CSP zákon zveruje fondu oprávnenie nakladať podľa tohto zákona a podľa osobitných predpisov s pozemkami s nezisteným vlastníkom (§ 13), ktorými sú v zmysle § 8 písm. c) a d) pozemky, ktorých vlastník je známy, ale ktorého miesto trvalého pobytu alebo sídlo nie je známe, alebo pozemky, ktorých vlastník nie je známy. Z uvedeného vyplýva, že povinnosť súdov skúmať splnenie procesnej podmienky konania spočívajúcej v existencii procesnej subjektivity strany sporu nezanikla ani v prípade, ak je sporovou stranou takto definovaný neznámy vlastník. Najvyšší súd Slovenskej republiky v uznesení sp. zn. 6Cdo/11/2016 zo dňa 24.02.2016 v konaní o určenie vlastníckeho práva, v ktorom boli niektorí žalovaní tzv. neznámymi vlastníkami, uviedol, že v záujme spriechodnenia procesu usporiadania vlastníckych vzťahov k pozemkom bol o. i. ustanovený zákonný mechanizmus nakladania SPF s pozemkami s nezisteným vlastníkom. Je všeobecne známou skutočnosťou bez potreby dokazovania, tzv. notoriou, že mŕtva fyzická osoba nemá spôsobilosť mať práva a povinnosti, a teda ani spôsobilosť procesnej subjektivity. Riešením, ako tento problém preklenúť, sa javilo len druhové pomenovanie označenia účastníka majúceho byť zastúpeného v takomto prípade Slovenským pozemkovým fondom, napr. spôsobom „neznámy (resp. nezistený) vlastní nehnuteľností, zastúpený Slovenským pozemkovým fondom“ alebo „neznámy (nezistený) právny nástupca pozemkovoknižného vlastníka menom ..., zastúpený Slovenským pozemkovým fondom“.

22. Je zrejmé, že za daných okolností je isté, že A. B., nar. XX.XX.XXXX, nežije. Jeho smrť úmrtným listom v zmysle § 3 ods. 2 a § 19 ods. 5 zákona o matrikách nebolo možné preukázať. Preto by do

úvahy podľa všetkého prichádzalo vyvolanie konanie o vyhlásenie za mŕtveho v zmysle § 220 a nasl. CMP. Návrh na začatie konania môže podať ten, kto má na veci právny záujem. Konanie však súd môže začať aj bez návrhu (zväčša na podnet niekoho), ak domnelú smrť fyzickej osoby nemožno preukázať predpísanou prehliadkou mŕtveho tela (§ 221 ods. 1, 2 CMP). Súd v takom prípade ustanoví procesného opatrovníka fyzickej osobe, ktorá má byť vyhlásená za mŕtvu (§ 222 CMP), a ak je isté, že fyzická osoba nežije, vyhlási ju za mŕtvu. Vo výroku rozsudku súd uvedie presnú identifikáciu fyzickej osoby a deň jej smrti (§ 224 CMP). Pokiaľ by takéto konanie prebehlo, s najväčšou pravdepodobnosťou by malo za následok rozhodnutie súdu o vyhlásení A. B. za mŕtveho a také rozhodnutie po nadobudnutí jeho právoplatnosti by mohlo byť podkladom pre prijatie právneho záveru o danosti naliehavého právneho záujmu žalobcu (neznámeho dediča nebohého A. B.) na určení, že A. B. bol ku dňu svojej smrti vlastníkom sporných nehnuteľností, pretože v prípade vyhovenia žalobe by mohlo nasledovať dedičské konanie v nadväznosti na ustanovenie § 158 a nasl. CMP a § 460 a nasl. Občianskeho zákonníka.

23. Odvolací súd konštatoval, že SPF podané odvolanie oprel najmä o citáciu právnych predpisov a zákonných ustanovení, ktorými je mu daná kompetencia na zastupovanie neznámych a nezistených vlastníkov nehnuteľností. Súd prvej inštancie však jeho kompetenciu v tomto smere nenehoval a žalobu zamietol výlučne pre nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, pretože i v prípade, že by žalobe bolo vyhovené, na postavení neznámeho dediča A. B. by sa nič nezmenilo a rozsudkom ako takým by sa nedosiahla zmena zápisu vlastníckeho práva žalovaných v príslušnom katastri nehnuteľností, čím by sa neodstránila spornosť vzťahov medzi stranami sporu. V podanom odvolaní SPF nijako neargumentoval v tom smere, na čo by prípadný vyhovujúci rozsudok súdu žalobcovi poslužil.

24. Odvolací súd na základe uvedeného konštatoval, že záver súdu prvej inštancie o nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení je správny a dôvody uvedené v podanom odvolaní nie sú opodstatnené. Vzhľadom na to napadnutý rozsudok ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil a v podrobnostiach poukazuje na jeho odôvodnenie.

25. V odvolacom konaní boli úspešní žalovaní, ktorým by podľa § 255 ods. 1 CSP patril nárok na náhradu trov vynaložených v tomto štádiu konania. Odvolací súd rozhodujúc podľa § 396 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP urobil záver, že aj o trovách odvolacieho konania je potrebné rozhodnúť s odkazom na ustanovenie § 257 CSP z tých istých dôvodov, ako rozhodol podľa tohto ustanovenia o trovách prvoinštančného konania aj súd prvej inštancie. Podľa tohto ustanovenia výnimočne súd neprizná náhradu trov konania, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa. Tieto dôvody sú dané so zreteľom na špecifickú právnu úpravu, v ktorej je možné vidieť dôvody osobitného zreteľa. Žalobca nemá známy pobyt, v konaní je označený druhovým pomenovaním, a prípadné rozhodnutie o jeho povinnosti na náhradu trov konania by bolo nevykonateľné. SPF v konaní vystupuje iba ako zástupca neznámych vlastníkov, a teda nemôže byť na náhradu trov zaviazaný.

26. Toto rozhodnutie prijal senát odvolacieho súdu pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu možno podať dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419, § 420, § 421 CSP), v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii.

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).